

Een oogenblik van verwarring.

Uan hagedis tot mensch! Een groote afstand!

En dien afstand hebben *wij* afgelegd, zoo hoor ik mij toeroepen door de valschelijk genaamde wetenschap. Valschelijk, want wetenschap leert zulke dingen niet; wetenschap doet onderzoek naar hetgeen te onderzoeken valt; wetenschap vraagt naar het hoe, het waarom en waartoe van de dingen; maar zij waagt zich aan geen stellige uitspraken omtrent dingen, die nimmer met zekerheid kunnen worden uitgemaakt; zij mag vermoedens en gissingen uitspreken, doch alleen een dwaas noemt zulke gissingen uitspraken der wetenschap.

Valschelijk genaamde wetenschap alzoo roept me toe, dat wij dien grooten afstand van hagedis tot mensch hebben afgelegd. Ze vertelt me, dat de hagedis het leven aan land heeft gebracht. Visschen bestonden reeds eerder, zoo zegt men; sommige van die visschen namen in den loop der eeuwen den vorm aan van hagedissen, en eindelijk kwam er een hagedis per ongeluk op het strand — misschien was 't ook wel een nieuwsgierig hagedisje, dat eens weten wilde, hoe het buiten het water leek — en dat dier vond het daar zóó mooi, dat het besloot op het land zijn tenten op te slaan. Het veranderde zijn kieuwen in longen, rekte zijn pooten wat uit — en daar hadden we den eersten landbewoner! Doch hij keek de lucht eens in en herinnerde zich, dat hij in het water toch gemakkelijker vooruitgekomen was dan op het land mogelijk zou zijn; zou hij ook in die lucht niet kunnen zwemmen? En hij spande de huid tusschen voor- en achterpooten wat uit, maakte zich groote zwemvliezen tusschen de lang uitgestrekte teenen, en daar had je den vliegende hagedis, den draak. Zoo kwam de wereld der hagedisachtige dieren, der sauriërs, die op hun beurt door verschillende vervormingen overgingen in vogels en in viervoetige dieren. En ten slotte was er onder de laatste een, dat op zijn achterpooten ging loopen, en dat begon te *denken*. Toen was de *homo sapiens* geboren, de *denkende mensch*. Eerst was dat wezen weinig meer dan een aap, maar langzamerhand ontwikkelde hij zich verder, en na vele honderdtallen van eeuwen was hij zoover gekomen, dat hij kinderen voortbracht als het vriendelijke meisje, dat den hagedis met verrassing aanstaart.

Of die bespiegeling ook in haar hoofdje omgaat? Of misschien in het kopje van den hagedis, die daar zoo eensklaps zijn achterniet ziet? Want de meeste van die viervoetige en gevleugelde hagedissen hebben den strijd om het bestaan niet kunnen volhouden; ze zijn verdwenen van den aardbodem. Slechts enkele kennen we nog; den krokodil bv., die zeker aan zijn harde schild zijn voortbestaan dankt, en den kleinen hagedis, die stellig door zijn vlugheid aan het gevaar van uitgeroeid te worden ontkomen is, en die thans met verbazing staart op het menschenkind, zoo geheel verschillend van zijn standgenooten, en toch met hem één van oorsprong. Want het leven is één, van het eencellige diertje op den zeebodem tot den mensch toe, ja tot den Uebermensch, den meer dan mensch, waarop we thans aansturen, en die zoo ver boven den mensch zal staan als de mensch boven den aap.

Dat is de leer der valschelijk genaamde wetenschap. Nog dezer dagen stond in een wetenschappelijk tijdschrift een plaat: „Het leven komt op het land,” een voorstelling van een hagedisachtig dier, dat uit het water opklimt.

En nu wil ik niet beweren, dat deze redeneering onzinnig is; ze wordt alleen ten onrechte wetenschap genoemd. Men moest spreken van het *geloof* van hen, die met het geloof aan een Goddelijke openbaring hebben gebroken. In plaats van de openbaring: God is Eén, is de fantasie gekomen:

Het leven is één. Dat is het eerste geloofsartikel van het ongelooft, en evenals elk wangelooft, dat zich langer of korter staande kan houden, rust ook dit geloof op een grondslag van waarheid. Een leugen veroverd de wereld niet; een vermenging van waarheid en leugen wordt aangenomen. Was het woord van de slang tot de vrouw in den hof van Eden niet zulk een vermenging? Is de leer van den Arabier: „Er is maar één God en Mohamed is Zijn profeet,” niet een huwelijk van waarheid en leugen? En is het ook niet waar, dat het leven in het hart van den hagedis verwant is aan dat van het menschenkind? Er is overeenkomst in lichaamsbouw, in spijsvertering en ademhaling, in gezicht en gehoor, in denken en handelen. Er is — de aardlagen geven het aan — opvolging in de orde. De mensch is de laatste, die op aarde ontstaan is, de hagedis de eerste, die op het land leefde, en vóór hem leefden de visschen in de zee. Maar sla nu Genesis I op, en gij ziet, dat het officiële scheppingsverhaal dezelfde volgorde geeft: visschen, vogels, viervoetige en kruipende dieren, mensch. Dat de vliegende hagedissen niet afzonderlijk worden genoemd, behoeft u niet te verwonderen; wat in de lucht vliegt, heet bij de Hebreëen een vogel, ook de vleermuis en de sprinkhaan, die wij niet tot de vogels rekenen.

't Is echter geheel iets anders, op te merken, dat de volgorde van het ontstaan der aardbewoners van den visch over den hagedis en den vogel leidt tot den viervoeter en den mensch, gelijk de Bijbel en de *wetenschap* onafhankelijk van elkander beide ons leeren, — dan de gevolgtrekking, die door niets gerechtvaardigd is, dat het ene wezen uit het andere zou ontstaan zijn langs een lijn van geleidelijkheid. Dat leert de *ware wetenschap* niet, en dat spreekt de Bijbel tegen. De hagedis is op zijn tijd geschapen als hagedis, en heeft alle hagedissen tot zijn nakomelingen; en daarna heeft God uit éénen bloede het gansche geslacht der menschen gemaakt, toen Hij Adam formeerde uit het stof der aarde. Dat leert de Bijbel, en dat spreekt de *wetenschap* niet tegen; alleen een *valschelijk genaamde wetenschap* discht een verhaaltje op, dat voor wetenschap moet doorgaan, en heeft de booze bedoeling, om den Schepper te ontronen en den mensch te maken tot allerhoogste. O, die valschelijk genaamde!

Neen, in het hoofdje van ons kind is die nog niet doorgedrongen. Ze ziet nog met verrassing naar het nieuwe dier, dat ze niet kende, en de hagedis, die in zijn eenzaam rotsgebied aan den oever der zee niet gewoon is menschen te ontmoeten, vergeet één oogenblik zijn aangeboren schuwheid, om met dezelfde verrassing te staren naar het menschenkind. Dat zal maar een oogenblik duren; het hagedisje zal vluchten voor de vrees en de verschrikking des menschen. En het kind, dat zich verbaast over het vlugge, gladde diertje, over de viervoetige slang met fonkelende, nieuwsgierige oogen, het kind zal trachten ook dit dier te leeren kennen. Tenminste als het zich verbaasd heeft. „Alle wetenschap is geboren uit verbazing,” heeft de Grieksche wijsgeer Plato gezegd. Een diepzinnig woord, en toch, bij nadenken springt de waarheid in het oog. Wie zich over niets verbaast, leert niets. O, die doffe onverschilligheid, waarmee zoo menigeen al de wonderwerken, die God in de natuur en de geschiedenis tentoonstelt, voorbijgaat, zoodat ze niet spreken tot zijn geest, hem — gelijk de teekenende uitdrukking zegt — zelfs de koude kleeren niet raken.

Mensch, verbaas u, en gij zult gaan onderzoeken, om het hoe en het waarom der dingen te vinden. En als gij dat eerlijk en onbevengend doet, zal het onderzoek u brengen tot Hem, die de Oorsprong aller dingen is. Dan staat het aan u, of gij tot Hem wilt komen, of van Hem vlieden. Die hagedis vliedt van den mensch, omdat hij vreest, dat hij sterven zal. En de mensch vliedt van God, omdat hij beseft, dat geen mensch God kan zien en leven. Doch wie inderdaad tot God nadert in den naam van Jezus Christus, zal kunnen uitroepen: „Ik heb God gezien van aangezicht tot aangezicht, en mijn ziel is gered geweest.” Zoo iemand is gestorven tot herleving.

A. L.

